

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 134/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 22. apríla 2010 predbežne prerokoval sťažnosť M. M. a maloletej L. M., zastúpenej zákonnou zástupkyňou M. M., obidve bytom Š., právne zastúpených advokátkou JUDr. K. P., B., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 9 Co 199/2009-168 z 30. novembra 2009 v spojení s uznesením Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 9 C 137/2008-119 z 31. marca 2009 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. M. a maloletej L. M. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. februára 2010 doručená sťažnosť M. M. (ďalej aj „sťažovateľka“) a maloletej L. M. (ďalej len „maloletá“), zastúpenej zákonnou zástupkyňou M. M. (spolu ďalej len „sťažovateľky“),

ktorou namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 9 Co 199/2009-168 z 30. novembra 2009 (ďalej len „uznesenie z 30. novembra 2009“) v spojení s uznesením Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) č. k. 9 C 137/2008-119 z 31. marca 2009 (ďalej len „uznesenie z 31. marca 2009“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že 17. júla 2008 sťažovateľka podala okresnému súdu návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov na čas po rozvode k maloletej, pričom sťažovateľka je štátnou príslušníčkou Slovenskej republiky a jej manžel má dvojité štátne občianstvo, a to občianstvo Srbska a Čiernej Hory a Maďarskej republiky.

O podanom návrhu okresný súd rozhodol uznesením z 31. marca 2009 tak, že „vo veci rozhodovania o úprave práv a povinností rodičov k maloletej L. M., nar. 28. 03. 2004 nemá právomoc a konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletej L. M. zastavuje“.

Podľa sťažovateľiek «Uvedené uznesenie bolo odôvodnené arbitrárne v podstate iba tým, že okresný súd v danej záležitosti: „nemá právomoc, pretože ako upozornilo Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, dieťaťu na území SR nevznikol obvyklý pobyt, lebo odporca podal žiadosť o návrat dieťaťa. Uvedené „Centrum“ pritom nie je nezávislým súdom, ktorý má jedine právomoc posúdiť aj ostatné relevantné súvislosti, napr. to, či dieťa medzičasom nenadobudlo obvyklý pobyt na Slovensku, kedy podal otec návrh o návrat súdu a pod. Okresný súd sa síce odvolával na príslušné medzinárodné dokumenty, ktoré sú v danej veci záväzne aplikovateľné, ibaže nevykonal žiadne dokazovanie na určenie miesta obvyklého pobytu dieťaťa a skutkovo preto svoje rozhodnutie (okrem uvedeného strohého, samo osebe bezpredmetného konštatovania) nijak neodôvodnil. Proti tomuto rozhodnutiu som podala odvolanie.».

Ďalej sťažovateľky uviedli, že otec maloletej sa návrhom doručeným okresnému súdu 26. januára 2009 domáhal, aby súd nariadil návrat maloletej do Maďarskej republiky.

Okresný súd v tejto záležitosti vyslovil svoju miestnu nepríslušnosť a vec postúpil Okresnému súdu Bratislava I na prerokovanie a rozhodnutie.

Okresný súd Bratislava I po rozsiahlom dokazovaní uznesením č. k. 1 P 26/2009-143 z 3. júna 2009 rozhodol, že nenariaďuje návrat maloletej do Maďarskej republiky. Uvedené uznesenie nadobudlo právoplatnosť 2. júla 2009.

O odvolaní sťažovateľky proti uzneseniu okresného súdu z 31. marca 2009 rozhodol krajský súd uznesením z 30. novembra 2009 (rozhodnutie bolo právnej zástupkyňi sťažovateľky doručené 23. decembra 2009) tak, že napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil.

Sťažovateľky v sťažnosti poukázali na skutočnosť, že „ani Okresný súd Dunajská Streda a taktiež ani Krajský súd v Trnave v konaniach, ktorého predmetom bolo určenie právomoci Okresného súdu Dunajská Streda nevykonali absolútne žiadne dokazovanie a hoci Krajský súd v Trnave sa odvoláva na skutkový stav zistený Okresným súdom Bratislava I. v súvisiacom právoplatne skončenom konaní o návrat maloletého dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu, použitý skutkový stav je vytrhnutý z kontextu a na tento skutkový stav sú zmätočne aplikované záväzné medzinárodné predpisy...

Pri podaní odvolania to ešte nemuselo byť nespochybniteľné, avšak už aj z právoplatného uznesenia Okresného súdu Bratislava I č. k. 1P/26/2009-143 z 3. júna 2009 nepochybne vyplýva, že ja sťažovateľka spolu so svojou dcérou počnúc od 15. januára 2008 žijem na území Slovenska a teda máme tu obvyklý pobyt. Krajský súd pri vydaní napadnutého rozhodnutia mal k dispozícii uvedené právoplatné rozhodnutie, však sa na toto aj odvoláva, nemohol preto neprihliadnuť na skutočnosť, že ihneď po uplynutí šiestich mesiacov predpokladaných Nariadením rady (ES) č. 2201/2003 som podala návrh o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností na čas po rozvode k maloletej dcére, čím som splnila predpoklady na to, aby bola založená právomoc Okresného súdu Dunajská Streda... Napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Trnave je preto arbitrárne.“

Sťažovateľky ďalej uviedli, že vzhľadom na skutkový stav zistený Okresným súdom Bratislava I, najmä vzhľadom na skutočnosť, že «„odo dňa neoprávneného premiestnenia

maloletej L. M. po deň začatia konania pred kompetentným orgánom uplynula lehota viac ako jedného roka“ a taktiež aj preto, že: „Podľa názoru súdu vzhľadom na vek dieťaťa a dobu, po ktorú sa maloleté dieťa spolu s matkou zdržiava na území Slovenska sa dieťa zžilo s prostredím tak, ako to má na mysli článok 12 Dohovoru, veta druhá», súd v Maďarskej republike stratil právomoc v tejto veci a maloletej už vznikol na území Slovenskej republiky „obvyklý pobyt“. Z tohto dôvodu „v čase rozhodovania Krajského súdu v Trnave už bezpochyby bola daná právomoc Okresného súdu v Dunajskej Strede rozhodovať v predmetnej záležitosti“.

Vzhľadom na uvedené podstatné skutočnosti sťažovateľky navrhli, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie vydal toto rozhodnutie:

1. Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 9Co/199/2009-168 z 30. novembra 2009 v spojení s uznesením Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 9C/37/2008-119 z 31. marca 2009 porušil základné právo M. M., Š. a jej maloletej dcéry L. M., nar..., bytom u matky, na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 9Co/199/2009-168 z 30. novembra 2009 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. M. M. a jej maloletej dcére L. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby, ktoré je Krajský súd v Trnave povinný vyplatiť na účet ich právnej zástupkyne JUDr. K. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľiek prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľky v petite sťažnosti namietajú porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu z 30. novembra 2009 potvrdzujúcim uznesenie okresného súdu z 31. marca 2009, v ktorom okresný súd vyslovil, že nemá právomoc konať vo veci úpravy práv a povinností rodičov k maloletej na čas po rozvode, a preto konanie o úpravu práv a povinností rodičov k maloletej zastavuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Z napadnutého uznesenia krajského súdu z 30. novembra 2009 vyplýva, že v ňom krajský súd vychádzal zo skutkového stavu podrobne zisteného Okresným súdom Bratislava I a okresným súdom. Okresný súd Bratislava I pritom uznesením č. k.

1 P 26/2009-143 z 3. júna 2009 právoplatným 2. júla 2009 nenariadil návrat maloletej do Maďarskej republiky.

Okresný súd po vykonanom dokazovaní a právnom posúdení veci dospel k záveru, že *„vo veci rozhodovania o úprave práv a povinností rodičov k maloletej L. M. nemá právomoc, pretože ako upozornilo Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, dieťaťu na území SR nevznikol obvyklý pobyt, lebo odporca podal žiadosť o návrat dieťaťa. Právomoc na konanie majú všeobecné súdy v Maďarskej republike, konkrétne súd, v obvode ktorého mala maloletá L. M. pôvodný obvyklý pobyt.“*

Po podaní odvolania zo strany sťažovateľky bolo úlohou krajského súdu rozhodnúť, či okresný súd postupoval správne, keď vyhlásil, že nemá právomoc konať v tejto veci alebo právomoc má, a preto mal vo veci úpravy práv a povinností rodičov k maloletej konať a rozhodnúť.

Krajský súd preskúmal uznesenie súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, v súlade s § 212 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a dospel k záveru, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je vecne správne.

Z hľadiska právneho posúdenia veci krajský súd stanovil, že rozhodovať *«v danom prípade o posúdení právomoci súdu je potrebné podľa Nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 2. z. – „Brusel II bis“ z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností ako aj podľa Haagskeho dohovoru (Dohovor o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí z 5. októbra 1980 publikovaný oznámením MZV. SR č. 19/2001 Z. z.).»*

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti nespochybňovali správnosť aplikácie spomínaných medzinárodných dokumentov, uvádzali však, že okresný súd nevykonal žiadne dokazovanie na určenie obvyklého pobytu maloletého dieťaťa. Svoje rozhodnutie založil iba na oznámení centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, ktoré nie je oprávnené posúdiť relevantné skutočnosti.

V rámci vymedzenia ďalšieho dôvodu arbitrárnosti uznesenia krajského súdu z 30. novembra 2009 sťažovateľky vo svojej argumentácii namietali, že sťažovateľka podaním návrhu na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností na čas po rozvode k maloletej „ihneď po uplynutí šiestich mesiacov predpokladaných Nariadením rady (ES) č. 2201/2003“ splnila „predpoklady na to, aby bola založená právomoc Okresného súdu Dunajská Streda“.

Sťažovateľky vo svojej sťažnosti teda, inými slovami, namietali skutočnosť zákonom predvídanú ako postup súdu, ktorým bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky nevyčerпали všetky prostriedky, ktoré im zákon na ochranu ich základných práv a slobôd v systéme všeobecných súdov účinne poskytuje, keďže nepodali dovolanie proti namietanému uzneseniu krajského súdu, a to napriek tomu, že podľa ustanovenia § 237 písm. f) OSP bol tento mimoriadny opravný prostriedok proti označenému uzneseniu krajského súdu prípustný. Podľa uvedeného ustanovenia „dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom“.

Ústavou daná právomoc ústavného súdu neumožňuje ústavnému súdu nahrádzať rozhodovaciu činnosť (právomoc) všeobecných súdov, ak je založená zákonom alebo na základe zákona, t. j. v danom prípade na základe uplatnenia postupu podľa § 237 písm. f) OSP ústavný súd môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si sťažovateľ ako účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých sťažovateľovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Aj podľa svojej stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní

pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (I. ÚS 161/02, II. ÚS 1/08).

Ako vyplýva z čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, ak o ochrane týchto základných práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Keďže proti uzneseniu odvolacieho súdu bolo prípustné dovolanie [§ 237 písm. f) OSP], právomoc poskytnúť ochranu označeným základným právam sťažovateľiek má Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolací, čím je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu. Z uvedených dôvodov bola preto sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov konania uznesením ako neprípustná odmietnutá.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2010